

Maribor vnašajte vred ali
v Mariboru s pošiljanjem
na dom za celo leto
10 D, pol leta 16 D,
tri leta 3 D. Izven Ju-
goslavije 56 D. Naroč-
nik se pošlje na uprav-
ništvo »Slov. Gospodar-
ja« v Mariboru, Koroš-
ka cesta 5. List se do-
godi do odpovedi.
Naročnina se plačuje v
naprej. — Telefon inter-
urban št. 112.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Maribo-
ru, Koroška cesta št. 5.
Rokopisi se ne vračajo.
Upravništvo sprejema
naročnino, inserate in
reklamacije.

Cene inseratov po en-
govoru. Za večkratne
oglasne primeren popust.
Nezaprte reklamacije se
poštnine prost.

Čekovni račun poštnega
urada Ljubljana 10.003.
Telefon interurb. št. 112.

55. številka.

MARIBOR, dne 31. decembra 1925.

59. letnik.

SE ENKRAT AGITACIJA ZA NAŠE LISTE!

Naši nasprotniki napenjajo vse sile, da bi med našim ljudstvom razširili škodljive, protiverske časopise. Sam dr. Žerjav in mariborski dr. Lipold sta podpisala velikanski oklic, v katerem pozivata svoje pristaše, da agitirajo za »Domovino«, ki je v verskem oziru najbolj strupena. Naša dolžnost je, da povsod razširimo »Slov. Gospodarja« in če mogoče tudi »Našo Stražo« ter iz vsake slovenske hiše izpodrinemo nasprotno liste. Zato pa na delo, krščanski možje in dobre matere, navdušeni mladeniči in zgovorna dekleta! Te dni naj doni po vsej Sloveniji le en klic: Proč s protiverskimi časopisi iz naših družin! V vsako hišo pa »Slov. Gospodarja« in po možnosti »Našo Stražo«.

Ob koncu leta.

Pogled nazaj in naprej.

Človeku kot razumnemu bitju je lastno, da more z duševnim pogledom premotriti dogodke, ki so bili, pa so prešli. To je človeku svojina, katere ne deli z živaljo, ki je sposobna samo za trenutno čutno doživljanje, ne pa za duševno promatranje.

Te svoje odlične sposobnosti se človek poslužuje večkrat, zlasti v trenutkih, ki po svoji naravi vabijo k takemu gledanju. Tak trenutek je konec starega in nastop novega leta. Ob takem mejniku časa se človek ustavi ter povrne svoj pogled nazaj v dobo, ki je pretekla.

Preteklo leto, kaj je zbralo v svojem krilu?

Za poedinca več slabega kot dobrega, več bridkosti kot veselja, več trpljenja kot radovanja, več razočaranja kot izpolnjenih upov. Ni treba, da je človek mračen, svetu odtujen črnogled, ako je njegova sodba o življenju in o tem, kar ono prinaša, tako trda in ostra.

„Naš dom“

Oč dobimo človeka na cesti, ki bo rekel »Dober dan!«, odgovorimo »Bog daj!«.

a tretja beseda že mora biti agitacija za našo stvar — tako je pravil leta 1902. na nekem zboru dr. J. Ev. Krek ter pristavil: Agitiranje je lahko. Imeti je treba le kako misel in jo drugim povedati.

Misel pa, ki jo je treba povedati zdaj vsem dobrim Slovincem, je:

»Naš Dom« ob srebrnem jubileju.

Leta 1901, 23. maja je bilo, ko je bila pozidana lepa stavba »Našega Doma« v Mariboru s pomenljivim A. M. Slomškovim rekom: Vrli Slovinci! Prava vera bodi vam luč, materni jezik bodi vam ključ do zveličanske narodne omike! »Naš Dom« je zajel ves takratni slovenski svet, posebno pa še ogroženo mejo na severu. Že z drugim letnikom je poročal list ponosno: Mi gremo naprej! in pozneje ta klic večkrat ponovil. Kako tudi ne! Takoj 1. 1902 je imel »Naš Dom« 12.000 naročnikov, 1. 1903. se je zvišalo njih število na 15.000 in 1. 1905 celo na veličastno armado 16.000 zvestih pristašev in naročnikov.

»Naš Dom« je rasel iz dneva v dan, dokler ni svetovna vojna onemogočila njegovega izhajanja. Pa podrla se trdna stavba »Našega Doma« kljub temu ni. Brž, ko je bilo mogoče, so se spomnili nanj njegovi prijatelji in ga obudili 1. 1922 o Veliki noči k življenju. L. 1925. pa je prešel »Naš Dom« v lastništvo Prosvetne Zveze v Mariboru, ki je pač prva in najbolj poklicana, da ga izdaja; krog njegovih naročnikov in bralcev se stalno širi, zanimanje za priljubljen »Naš Dom« je vedno večje. Treba je bilo samo še zadnjih sklepov občnih zborov Prosvetne zveze v Mariboru in Ljubljani, ki sta določila, da je »Naš Dom« splošen list članov prosvetnih in izobraževalnih društev brez izjeme. S tem je dobil »Naš Dom« trdnjši temelj.

Nabiranje naročnikov za »Naš Dom« mora biti torej misel naše agitacije. Priznamo, da je vsled izredno težkih časov in menda tudi vsled obilice časopisov časih neprijetno agitirati za ta ali oni list. Vendar »Naš Dom« je edini slovenski list svoje vrste, list za ljudsko pro-

življenje je težko. To je stara resnica, katere dan-današnji ni treba dokazovati, ker jo sami preizkušamo mnogo bolj kot tisti, ki so živeli v dobi pred svetovno vojno. »Strašna pošast je vojna«: tako so klicali človekoljubni in miroljubni pesniki. Ljudje so slišali te besede in so mislili, da je to presniško pretiravanje. Prišla pa je svetovna vojna in sedaj ljudem ni treba več dokazovati, da je vojna strašna pošast, ki se s svojimi dolgimi zobmi zagriže v človeštvo ter sesa iz njega življenjsko moč dolgo vrsto let.

Mi to okušamo in ako toliko ne tožimo, je razlog v tem, ker smo v težavah, žrtvah in v pomanjkanju že precej otrpili. Pustimo torej na stran stvari, ki se tičejo poedinca, in raje premotrimo dogodke, ki so se dogodili v javnem življenju naše države in širnega sveta.

Pred letom dni je bil politični položaj popolnoma drugi nego sedaj, ko je šlo leto v zaton. Koncem lanskega leta so bile razpisane volitve. Pašič, ki je takrat delil vladno s Pribičevićem, je hotel od ljudstva dobiti potrjenje za svojo politiko brezobzirnega velesrbskega centralizma. Da doseže ta cilj, je ob podpihovanju Svetozarja Pribičevića, ki ga imenujejo Mefistofeles (zla duha) naše države, porabil vsa sredstva gmotnega in moralnega pritiska. Nad Hrvatsko republikansko seljaško stranko pod vodstvom Stjepana Radića je proglasil obznanje. Radić se je pred obznanje umaknil v luknjo v zidu svojega stanovanja. Iz luknje v zidu ga je policija potegnila ter odpeljala v — luknjo (v zapore sodnije v Zagrebu).

Medtem so se vršile volitve v narodno skupščino. Uporabljena sredstva nasilja, pritiska in podkupovanja so pomnožila vrste radikalne stranke ter so samostojno-demokratsko stranko pod Pribičević—Žerjavovim vodstvom obranila propada, ki bi ga bila doživela, ako bi ne bila porabljena navedena sredstva. Vendar pa dosežena večina ni bila tako velika, da bi mogel Pašič v kompaniji s Pribičevićem nemoteno vladati daljšo dobo.

Zapor je imel na Radića čudovit vpliv: iz republikanskega federalista je napravil centralističnega monarhista. Radić nima tiste sposobnosti, s katero se je proslavil njegov patron: trpeti za svoje prepričanje. Radićevo stališče je: naj trpi prepričanje, samo da se jaz rešim trpljenja. In res mu je Pašič dal popolno odvezo za vse grehe, ki jih je storil kot propovednik samostojne mirotvorne človečanske hrvatske republike, ter ga vrh tega bogato nagradil s ministrskim sedežem, po katerem je Radić toliko hrepenel.

S priznanjem velesrbskega centralizma se je položaj Hrvatov in Slovencev v državi jako poslabšal. Slovenci in Hrvati se ne upoštevajo kot narod marveč se sa-

sveto, ki je našemu narodu najbolj potrebna, ker je podlaga vsemu drugemu socialnemu, gospodarskemu in političnemu napredku. Teh besed pač ne pravimo prav nič za našo agitacijo, povemo jih, ker so trikrat in stokrat potrjena resnica! »Delo za ljudsko prosveto je najvažnejše!« je dr. J. Ev. Krek ponavljal nešteto-krat in tega ni mogel nikdar zadostno poudariti in naglasiti. Zato postavljamo brigo in delo za razširjenje »Našega Doma« med prve dolžnosti pri agitaciji za dobre časopise, seve, ne da bi hoteli kakorkoli omaro-važevati s tem agitacijo za druge liste, ali da bi rekli na primer, da ni nabiranje članov Družbe sv. Mohorja ali naročnikov za druge dobre časopise enako važno.

Če je bilo morda glede razširjenja »Našega Doma« in agitacije zanj v zadnjih letih kaj zamujenega, je treba zdaj za to delati in agitirati tem več in tem bolj vztrajno. Predvsem se z letom 1926, »Naš Dom« sam do- stojno prenovi, dobil je novega urednika in bo list splošnega slovenskega krščanskega prosvetnega gibanja, ne oziraje se zgolj ali preveč samo na neke pokrajine. V svojem pisanju se bo držal zmerne srednje črte, da bo vsem umljiv in prijeten tovariš. Cizral se bo posebno na časovne potrebe slovenske ljudske prosvete in bo vedno, kar mogoče, sodoben. V splošnem delu bo obravnaval v bolj načelnih in podučnih člankih vso našo zadnjo ljudsko prosveto s potrebnimi nasveti in priporočili, nikakor pa ne bo bil vsiljiv in enostranski, pačel bo in dajal kar največ mogoče svobode. Skrbel pa bo na- dalje tudi za lepo čtivo in prinašal v tem oziru doneske naših prvih pripovednikov. Kot glavno povest bo objavljaj vse leto izvirno povest s Pohorja »Tatje«, ki jo je napisal Matko Krevh, javnosti sicer bolj nepoznan, a zato nič manj nadarjen pisatelj. Nočemo hvaliti na- prej, prepričaj se in beri vsak sam! »Beseda med moški- mi« bo prinašala mnenja in pogovore fantov in mož, moških organizacij in njihovih odsekov v društvih. V »Ženskem svetu« bodo imele svoje domaći koticke naše ženske organizacije. »S pisanih poljan« bo zbrano kar največ ljubkih in mikavih prigod ter vesti, »Dru- števni novičar« pa bo vedno poln poročil in dopisov iz vseh prosvetnih in izobraževalnih društev križem slovenskega sveta in drugod. »Lepa knjiga« bo polnila

mo preceňujejo kot pokrajine, kakor na primer južna Srbija, Macedonija itd. Zahteve po avtonomiji Slove- nije in Hrvatske so vržene nazaj od svoje izpolnitve. Utrjen je velesrbski centralizem s svojim zanikanjem pravic slovenskega in hrvatskega naroda, s svojim brez- obzirnim gospodarskim izkoriščanjem prečanskih kra- jev, zlasti Slovenije. Slovenija omahuje pod ogromnim bremenom pretiranih davkov ter vedno bolj leze v go- spodarski prepad: to je najboljše označilo našega polo- žaja ob koncu leta 1925.

Naša država je v svoji notranjosti nekonsolidirana (neurejena), prebivalstva se loteva vedno večje nezado- voljstvo. To sliko nam nudi naša notranjopolitična bi- lanca ob koncu leta.

Zunanjopolitična bilanca izkazuje bolj razveseljive postavke. Pomirjenje Evrope in sveta je napredovalo. Zenevski protokol, ki je tvoril najnajtežjo postavko za Zvezo narodov v letu 1924, se ni mogel realizirati (vpe- ljati v življenje), ker mu je nasprotovala Angleška, ki se je branila dati Zvezi narodov na razpolago vso svojo oboroženo silo na kopnem, na morju in v zraku. Ze- nevskemu protokolu, ki je ostal na papirju, so letošnje jesen sledile locarnske pogodbe med Nemčijo, Francijo, Belgijo, Čehoslovaško in Poljsko ob garanciji Anglije in Italije za nedotakljivost državnih mej med Francijo, Belgijo in Nemčijo. Locarnske pogodbe niso sicer bile sklenjene v okrilju Zveze narodov, pa vendar v okviru onega duha, ki ga propoveduje Zveza.

Locarnske pogodbe pomenjajo velik korak naprej k trajnemu miru v Evropi, ako ne bodo ostale samo na papirju, marveč bodo medsebojne odnose med drža- vami srednje Evrope prošile z duhom mira, sloge, pravičnosti in vzajemnosti. Ta duh bo trajno pomiril Evropo ter bo počasi ustvaril tla, iz katerih bi mogle vzrasti Zedinjene države Evrope, v katerih je najsigur- nejša, ako ne edina rešitev evropskega človeštva. Ta duh bo pa tudi, kakor upamo, kmalu končal krvave spopade, ki se vršijo v Maroku in v Siriji, ter bo pre- prečil preteči spopad med Turčijo in Anglijo zavoljo mosulskega vprašanja, ki je od Zveze narodov rešeno v prid Anglije.

Pomirjenje, to je geslo, katero danes se končujejo leto izroča novemu letu. To geslo mora tudi obvladati notranje življenje v naši državi, ako hočemo, da bo leto 1926 boljše za državo, nego je bilo prejšnje. Pomirjenje, resnični sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci je naj- nujnejša zadeva, ki jo mora rešiti država. Pomirjenje, sporazum pa leži v smeri avtonomistične preosnove na- šega državnega ustroja. Naša stranka se neomajno drži tega pravca. Radić je ta pravec zapustil, zato ga bo

predale za naše knjižnice in knjižničarje. Težko pri- čakovano bo vsakokrat »Urednikovo kramljanje« za vse tiste, ki s svojimi pesmicami in drugimi spisi na- menjajo prve nadobudne korake med slovstveni svet. S tem je poskrbljeno dovolj, da pride vsak naročnik in bralec »Našega Doma« na svoj račun. Da bo izhajal »Naš Dom« vsak mesec točno in da se bo z vsakim več- jim dvigom števila naročnikov še spopolnjeval, je umevno. Za razveseljevanje očesa bo objavljaj tudi iz- brane slike.

»Naš Dom« je potreba in neizpodbitna zahteva ča- sa. Zato ne pomaga nič, ko da gremo zanj vsi in vsak posamezni agitiraj, mu pridobivaj naročnikov. Za leto 1926 stane »Naš Dom« 20 D; vsaj pol za leto, to je 10 D, naj se plača naročnina zanj takoj januarja. Za inozem- stvo je naročnina celoletno 40 D, za člane društev raznih Prosvetnih in drugih zvez v inozemstvu po dogovoru. Uprava želi pošiljati list vsakemu naročniku na njegov zaseben naslov, ne pod skupnim zavitkom na en skupni naslov. To naj upoštevajo nabiralci novih naročnikov in naj pošljejo upravi njih točne zasebne naslove, po- sebnost, da ne prezrejo njih pošte. Pri nabiranju na- ročnikov je treba gledati zlasti na to, da vsak list takoj plača, to je 20 D za vse leto, ali vsaj 10 D naprej. Na naročnike, ki ne bi plačali nobene naročnine naprej, se uprava ne bi mogla ozirati. Nabiralcem naročnikov so bile priložene položnice; kdor jih pa nima, naj gre na domač poštni urad, zahteva tam prazno čekovno po- ložnico, zapiše nanjo čekovno število 13577 in spodaj: Uprava »Našega Doma« v Mariboru.

Vsak, ki pridobi 10 novih naročnikov, dobi 1 iz- vod »Našega Doma« za l. 1926. zastonj, ali pa se mu bo izplačalo pri obračunu 20 D v gotovini. Vse dopise in naslove naročnikov je pošiljati na naslov: Uprava »Našega Doma«, Maribor, Aleksandrova cesta 6-I.

Agitacija za »Naš Dom« skozi in skozi, vselej in povsod, to je naše geslo, to je zdaj misel vseh dobrih Slovincov.

Maribor—Ljubljana, decembra 1925 in januarja 1926.

Izdajateljica: Prosvetna zveza v Mariboru.

Soizdajateljica: Prosvetna zveza v Ljubljani.

Uredništvo in uprava »Našega Doma« v Mariboru.